

МЕТОД СИТУАЦІЙНОГО СТРУКТУРУВАННЯ ПОРТФЕЛЯ ПРОЄКТІВ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ

Воркут Т.А., доктор технічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, vorkutt@ukr.net, orcid.org/0000-0003-0354-476X

Божок Ю.О., Національний транспортний університет, Київ, Україна, bozhok2008@bigmir.net, orcid.org/0000-0002-0404-0961

Петунін А.В., кандидат технічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, petunin.andrew@gmail.com, orcid.org/0000-0002-8072-6842

Харута В.С., кандидат технічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, kharuta_vitaliy@ukr.net, orcid.org/0000-0002-8897-7558

METHOD OF SITUATION STRUCTURING OF PUBLIC PARTICIPATION PROJECTS PORTFOLIO

Vorkut T.A., Dr.Sci.Tech., National Transport University, Kyiv, Ukraine, vorkutt@ukr.net, orcid.org/0000-0003-0354-476X

Bozhok Y.O., National Transport University, Kyiv, Ukraine, bozhok2008@bigmir.net, orcid.org/0000-0002-0404-0961.

Petunin A.V., PhD, National Transport University, Kyiv, Ukraine, petunin.andrew@gmail.com, orcid.org/0000-0002-8072-6842

Kharuta V.S., PhD, National Transport University, Kyiv, Ukraine, kharuta_vitaliy@ukr.net, orcid.org/0000-0002-8897-7558

Постановка проблеми. На сьогоднішній день в світі громадський бюджет (ГБ) розглядається за потужний інноваційний механізм забезпечення стратегічного соціально-економічного розвитку, важливий інструмент прямої демократії. Даний інструмент, спрямовуючись, насамперед, на створення засад до формування спільної відповідальності влади та громадян за власний добробут, має значний потенціал для консолідації ресурсів і підвищення результативності та ефективності діяльності територіальних громад, сприяє зростанню прозорості і довіри до рішень, які приймаються на рівні територіальних громад.

Паралельно з процесом децентралізації в Україні також набула поширення ініціатива ГБ. Станом на 2019 р. всі обласні центри України, в тому числі, і столиця – м. Київ, а також міста, які тимчасово виконували роль обласних центрів, запровадили ГБ. Частка ГБ у загальних бюджетах територіальних громад міст України варіює в межах від 0,5% до 3,0% від обсягу доходів бюджету розвитку. Або ГБ встановлюються як наперед визначена фіксована сума. В 2021 р. у 197 територіальних громадах України, де було на той час впроваджено ГБ, передбачалась реалізація близько 2,5 тис. проєктів у рамках ГБ – проєктів громадської участі (ГУ) – на загальну суму 592,5 млн. грн [1].

Узагальнено, можна зазначити, що, натепер, серед наукових робіт, присвячених ГБ, превалюють роботи, які, здебільшого, концентруються на питаннях забезпечення демократичних цінностей, прозорості, взаємодії та відповідальності у відносинах між владою та громадянами. Відповідно, це публікації, які знаходяться в площині наукових дисциплін гуманітарного спрямування, регіональної економіки або державного управління.

Разом із тим, проведений в роботах [1–5] аналіз кращої практики і уроків застосування ГБ у територіальних громадах міст України дозволяє визначити ряд проблем, які стосуються управління проєктами ГУ. Це, зокрема, такі проблеми як: структурування, в тому числі, у відповідності до фаз життєвого циклу, проєктів ГУ за тематичними спрямуваннями і масштабом, оцінюваним через запит на обсяг фінансування; визначення критеріїв для оцінювання, відбору і пріоритизації проєктів ГУ; оптимізація сукупності проєктів ГУ в умовах прийняття їх до реалізації [6, 7]. До проблем управління проєктами ГУ можна віднести і виокремлювану в ряді аналітичних робіт проблему неузгодженості видатків ГБ зі стратегіями розвитку громад і територій [1, 5].

Очевидно, що вирішення вищезазначених проблем у забезпеченні управління проектами ГУ вимагає застосування методологічних підходів наукової дисципліни управління проектами, насамперед, в частині управління портфелями проектів. Зазначене, в свою чергу, потребує опрацювання самих методологічних підходів до управління проектами – в розумінні як розроблення нових, так і вдосконалення та подальшого розвитку існуючих у контексті їх застосування до управління проектами ГУ із урахуванням особливостей останніх.

Наукова прогалина ідентифікується в частині браку методологічного забезпечення умов виокремлення підрозділів і/або підпортфелів у складі сукупності проектів ГУ, розглядуваної за портфель проектів.

Таким чином, за актуальне науково-прикладне завдання виступає розроблення моделей і методів раціонального структурування сукупності проектів ГУ, розглядуваної за портфель проектів, за умовами виокремлення підрозділів і/або підпортфелів.

Аналіз останніх досліджень. Натепер, загального визнання набуває думка, що об'єднання проектів у портфелі дозволяє отримувати нову якість управління ними, покращувати результат від їх реалізації, а саме портфельно-орієнтоване управління поступово перетворюється на дієвий механізм управління не тільки реалізацією стратегічних цілей, а й формуванням останніх [8]. На підвищення значущості управління портфелями проектів у теорії і практиці управління проектами опосередковано вказує і той факт, що, починаючи з 2006 р., найбільша професійна організація в області управління проектами – Інститут управління проектами (Project Management Institute, PMI) виокремлює зі свого базового стандарту з управління проектами – Зводу знань із управління проектами (A Guide to the Project Management Body of Knowledge, PMBOK®Guide), розвиває і доводить до відома фахівців із управління проектами стандарт управління портфелем. Разом із тим, дотепер, портфелі розглядалися в наукових роботах і стандартах управління портфелями переважно в контексті проблематики реалізації стратегій окремих, здебільшого, бізнесових, організацій або організаційних мереж.

На сьогоднішній день PMI запропонував чотири версії стандарту управління портфелем, які побачили світ, відповідно, в 2006 р. [9], 2008 р. [10], 2013 р. [11] і 2017 р. [12]. Як зазначалося в першій версії даного стандарту, управління проектами – це один із тих термінів, який має багато значень. Тривалий час він асоціювався виключно з проектами. Проте, натепер, стає зрозумілим, що управління проектами охоплює також управління портфелями і програмами, зосереджуючись на тезі «робити правильну роботу», на відміну від традиційної для управління проектами і програмами, – «робити роботу правильно».

У стандартах управління портфелем вихідними виступають поняття «портфель» і «управління портфелем». Порівнюючи визначення портфеля у версіях стандарту управління портфелем PMI, можна дійти висновку, що в перших трьох версіях [9–11] портфель розглядається як такий, що включає проекти, програми, а також інші роботи, які не ввійшли до попередньо зазначених компонентів – проектів і програм.

Водночас, з кінця 2000 рр., вже в другій версії стандарту управління портфелем [10] та ряді інших стандартів PMI починає вживатися поняття «портфель вищого рівня» (англ. – highest level portfolio). Даний портфель, крім проектів і програм, за визначенням, може містити «портфелі відносно нижчого рівня» (англ. – lower level portfolio). В цьому ж періоді фахова спільнота відмічає, що на практиці простежується тенденція, коли в будь-якому крупному портфелі спорадично, а іноді системно, виникають більш або менш стійкі групи проектів. Доти, доки ці групи проектів існують тільки для зручності управління, можна вести мову про «підрозділи» єдиного портфеля. Проте, коли починається виділення ресурсів окремо на групу і рейтингування проектів в межах такої групи, то тут вже йдеться про виокремлення портфеля відносно нижчого рівня в межах портфеля відносно вищого рівня. До даних нових «утворень» можуть застосовуватися всі техніки й інструменти традиційного управління портфелем. Ці практики були взяті до уваги при визначенні портфеля в четвертій версії стандарту управління портфелем PMI через введення до компонентів портфеля підпортфелів (іноді для перекладу із англ. subsidiary portfolios вживаються, крім терміну «підпортфелі», терміни «субпортфелі» або «дочірні портфелі») [12].

Розвиваючи поняття «портфель» у четвертій версії стандарту управління портфелем, PMI пов'язує виокремлення і існування портфеля з реалізацією певних стратегій і досягненням певних цілей організацій та бізнесових одиниць [12]. При цьому портфель передбачає існування як поточних компонентів, так і тих, які увійдуть до нього в подальшому. Вочевидь, наявність багатьох стратегій і цілей призводить до того, що організація може мати, в загальному випадку, більше ніж один

портфель. Нові ініціативи щодо проектів і програм включаються до існуючих або нових портфельів. На додачу, відносно більші портфельі можуть включати підпортфельі. Здебільшого, спостерігається ієрархічне структурування. Портфельі можуть бути зовнішніми або внутрішніми відносно організації, а також існувати на різних рівнях організації – організації в цілому, підрозділу, бізнес-одиниці або функції [12]. За приклад зовнішніх щодо окремої організації портфельів можна розглядати, зокрема, деякі варіанти портфельів організаційних мереж [8].

У даній роботі поняття «портфель» і «управління портфелем» вживаються в значенні, пропонуваному в четвертому виданні стандарту управління портфелем РМІ [12], якщо окремо не зазначається інше. При цьому порівняльний аналіз еволюції поняття «управління портфелем», представленого у версіях відповідного стандарту [9–12], дає підстави дійти висновку, що зміст зазначеного поняття має тенденцію «рухатися» – від виокремлення «управління власне портфелем» до поєднання «управління власне портфелем» із контекстом використання останнього. В роботі [12] мається на увазі це використання в організаціях.

Тобто, портфель – це сукупність проектів, програм, підпортфельів, а також операцій, які управляються як єдина група для досягнення стратегічних цілей. Управління портфелем – це централізоване управління одним, або більше, портфелем із метою досягнення стратегічних цілей. Це застосування принципів управління портфелем для узгодження портфеля і його компонентів із організаційною стратегією. Управління портфелем також може розглядатися як динамічна діяльність, послуговуючись якою організація інвестує ресурси в досягнення своїх стратегічних цілей шляхом ідентифікації, категоризації, моніторингу, оцінювання, інтеграції, відбору, пріоритизації, оптимізації, балансування, авторизації (затвердження), переходу (призупинення), контролю і завершення компонентів портфеля [12]. Очевидно, що, в даному випадку, в якості такої організації виступають структури публічного управління територіальними громадами.

Узагальнено, процес оцінювання, відбору і пріоритизації проектів ГУ, на основі якого проекти ГУ приймаються до реалізації, розглядуваний у даній роботі за умовами запровадження ГБ у територіальних громадах міст України, насамперед, обласних центрів, а також, окремо м. Києва, натепер виглядає наступним чином. Запити на проекти ГУ мають пройти попередній відбір у відповідних структурах виконавчої влади територіальної громади. Надалі, ті із запитів, які успішно пройшли попередній відбір, пропонуються на розгляд жителям, у деяких нормативних документах – мешканцям, територіальної громади. Останні мають певну, наперед встановлену, кількість голосів на одну особу. Визначення понять «мешканець територіальної громади» або «житель територіальної громади» можуть зазнавати змін, зокрема, в часі. У даній роботі ці поняття використовуються як рівнозначні. В подальшому, на основі кількості набраних голосів на підтримку – або як одиничного показника, або як одиничного показника, представленого у вигляді певної функціональної залежності від кількості отриманих голосів на підтримку, або як одиничного показника у встановленому поєднанні з іншими одиничними показниками в рамках відповідних комплексних чи інтегральних показників – проекти ГУ, в наперед визначений спосіб, рекомендуються до реалізації.

Аналіз існуючих практик за процесом формування сукупності проектів ГУ, яка розглядається в даній роботі як портфель проектів ГУ, дає підстави виокремити, принаймні, два принципово відмінних підходи до структурування такого портфеля [5, 13–16]. За першим із них не передбачається окреме попереднє виділення (фіксація) бюджетів відносно будь-яких складових портфеля проектів ГУ. Проекти, які є відмінними за своїми характеристиками, за основні з яких, можна розглядати приналежність до певного тематичного спрямування і запит на обсяг фінансування, отримують свій рейтинг у межах загального списку. Відповідно до цього списку проекти ГУ, в подальшому, можуть пріоритизуватися. Водночас, бюджет на всі проекти ГУ виділяється спільний. Таким чином, слідує загальноновизначеній натепер інтерпретації портфеля (підпортфеля) проектів, зокрема, представленій у роботі [12], в цьому випадку ми можемо мати справу тільки з підрозділами портфеля проектів ГУ. Дані підрозділи якщо й виокремлюються, то відбувається це, за більшості випадків, лише для зручності управління. Як приклад можна навести громадські проекти м. Києва, умови виокремлення тематичних спрямувань за якими, починаючи з 2017 р., як видно з табл. 1, зазнавали постійних змін [6]. При цьому щодо кожного проекту ГУ групами з питань громадського бюджету передбачалось визначення відповідального за експертизу проекту ГУ підрозділу за тематикою реалізації такого проекту. Мали місце й інші аспекти управління проектами ГУ в м. Києві, умови здійснення за якими залежали від тематичного спрямування громадського проекту. Разом із тим, виділення окремих бюджетів за категоріями тематичних спрямувань у період часу, який розглядається в даній роботі, тобто, 2017–2022 рр., не було передбачено.

Таблиця 1 – Умови виокремлення тематичних спрямувань за проектами ГУ, які було реалізовано в м. Києві в 2017–2021 рр. і планувались до реалізації в 2022 р.

Table 1 – Conditions for the selection of thematic directions under the PP projects that were implemented in the city of Kyiv in 2017–2021 and were planned for implementation in 2022.

Тематичне спрямування	Рік					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022 (план)
1	2	3	4	5	6	7
ІТ (інформаційні технології)	+	+	+	+	+	+
Безпека	+	+	+	+	–	–
Освіта	+	+	+	+	–	–
Громадянське суспільство	–	+	+	+	–	–
Освіта, громадянське суспільство	–	–	–	–	+	+
Дороги, транспорт	+	+	+	+	+	+
Екологія	+	+	+	+	+	+
Комунальне господарство, енергозбереження	+	+	+	+	–	–
ЖКГ (комунальне господарство, енергоефективність)	–	–	–	–	+	+
Культура, туризм	+	+	+	+	+	+
Охорона здоров'я	+	+	+	+	–	–
Здоров'я	–	–	–	–	+	+
Публічний простір	–	–	+	+	–	–
Соціальний захист	+	+	+	+	–	–
Соціальний захист, інклюзія	–	–	–	–	+	+
Спорт	+	+	+	+	–	–
Молодь, спорт	–	–	–	–	+	+
Інше	–	+	+	+	–	–
Міжтематичні	–	–	–	–	+	+

Узагальнено, структурна будова сукупності проектів ГУ, як портфеля проектів ГУ, яка відповідає вищезазначеному, першому, з двох розглядуваних, підходу до його структурування, може бути представлена у вигляді моделі, яка наведена на рис. 1.

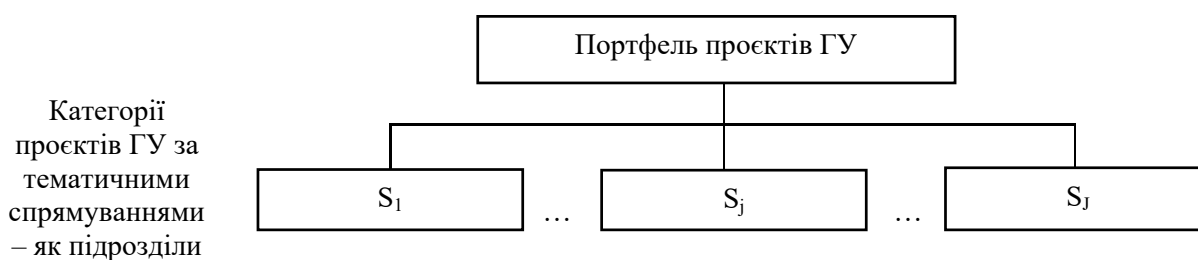

Рисунок 1 – Модель структури портфеля проектів ГУ: категорії тематичних спрямувань проектів ГУ виступають як підрозділи

Figure 1 – Model of the structure of the PP project portfolio: thematic categories directions of PP projects act as subdivisions

Як окремо наголошується в роботі [5], порівняльне дослідження питання формування тематичних спрямувань за проектами ГУ, зокрема, й за містами України, ускладнюється дією ряду факторів. Це, насамперед, наступне:

– кожне місто на власний розсуд виокремлює тематичні спрямування, що значно ускладнює їх приведення до єдиної системи;

– якими б не були за визначенням блоки тематичних спрямувань, вони ніколи не є чистими типами, і більшість громадських проектних ініціатив, насправді, одночасно належить до кількох тематичних спрямувань;

– завжди існують проекти ГУ, які не підпадають під жодне із наперед визначених тематичних спрямувань;

– на практиці тематичне спрямування, зазвичай, визначають автори проєктної ініціативи, які, доволі часто, не роблять це коректно.

Умовна, як самі це визнають дослідники за роботою [5], уніфікована схема тематичних спрямувань виглядає, як така, що складається з наступних 12 тематичних спрямувань:

– освіта – охоплює проекти ГУ, які стосуються всіх навчальних (освітніх) закладів усіх рівнів, навіть, якщо вони безпосередньо і не пов'язані з наданням освітніх послуг (наприклад, проекти ГУ щодо покращення інфраструктури цих закладів), а також будь-яких форм неформальної освіти;

– охорона здоров'я – охоплює проекти ГУ, які стосуються всіх закладів системи охорони здоров'я, навіть, якщо вони безпосередньо і не пов'язані з наданням медичних послуг (наприклад, проекти ГУ щодо покращення інфраструктури цих закладів), а також будь-якої іншої діяльності, дотичної до сфери медичних послуг і громадського здоров'я;

– дорожньо-транспортна інфраструктура – охоплює проекти ГУ, які стосуються облаштування і ремонту доріг, тротуарів, пішохідних переходів, світлофорів, дорожнього освітлення, пішохідних маршрутів, а також велосипедних маршрутів та усієї інфраструктури громадського транспорту;

– безпека та громадський порядок – охоплює проекти ГУ, які стосуються заходів громадської безпеки і цивільного захисту в містах;

– благоустрій та публічний простір – охоплює проекти ГУ, які стосуються облаштування громадських (публічних) місць, включаючи встановлення та реставрацію дитячих майданчиків, озеленення, благоустрій дворів, парків, скверів тощо;

– комунальне господарство та енергозбереження – охоплює проекти ГУ, пов'язані з наданням житлово-комунальних послуг та вжиттям заходів із енергозбереження;

– соціальний захист – охоплює будь-які проекти ГУ, які стосуються інтересів вразливих груп населення та надання соціальних послуг і послуг соціального характеру;

– навколишнє середовище – охоплює проекти ГУ, які пов'язані із захистом та відновленням довкілля та формуванням екологічної культури населення;

– фізична культура та спорт – охоплює проекти ГУ, які передбачають створення (розвиток) спортивної інфраструктури, включаючи спортивні майданчики, а також проведення різноманітних спортивних та спортивно-розважальних заходів;

– інформаційно-комунікаційні технології – охоплює проекти ГУ, які передбачають заходи із цифровізації і/або створення чи впровадження цифрових продуктів і послуг;

– культура та мистецтво – охоплює проекти ГУ щодо розвитку соціокультурної інфраструктури, а також створення і просування культурних продуктів і послуг, проведення різноманітних культурно-мистецьких заходів, розвитку культурних індустрій;

– інше – охоплює проекти ГУ, які не потрапляють до жодної із наведених категорій.

За даними вищезгаданого дослідження [5], аналіз тематичних спрямувань вказує на перевагу таких тематичних спрямувань як «Освіта», «Благоустрій та публічний простір», «Фізична культура та спорт» відносно інших. При цьому, за даними 35 міст України, які фігурують у цьому дослідженні [5], до яких, зокрема, увійшли і всі міста – обласні центри України і м. Кривий Ріг, на дані тематичні спрямування припадає 23%, 19% та 14% ініційованих проєктів ГУ відповідно. Можна виокремити як значні, за часткою, яка на них припадає, тематичні спрямування «Культура та мистецтво» (9%), «Інше» (8%) і «Комунальне господарство та енергозбереження» (7%).

За другим, із двох розглядуваних, підходом до структурування портфеля проєктів ГУ, на відміну від першого, окремі бюджети для проєктів ГУ, які значуще різняться за значеннями певних, визначених і обраних для категоризації характеристик, передбачаються. Якщо звернутись, знову таки, до громадських проєктів м. Києва, то на 2022 р. передбачалось виокремлення, як і у деякі з попередніх років, зокрема, в 2018 р. і 2021 р., категорій за запитом на обсяг фінансування (загальною вартістю реалізації). Це категорії «малі» та «великі» проєкти ГУ. До категорії «малі» проєкти ГУ, які повинні були бути прийнятими до реалізації в м. Києві, наприклад, у 2022 р., було віднесено проєкти ГУ з бюджетом від 100,0 до 999,9 тис. грн., а до категорії «великі» від 1000,0 до 3000,0 тис. грн. При цьому бюджет для категорії «великі» складав 60%, а для категорії «малі» – 40% від загального бюджету, виділеного на проєкти ГУ. Аналогічні умови поділу за категоріями «малі» та «великі» проєкти ГУ мали місце і в 2021 р.

Таким чином, за «мовою» управління портфелями проєктів, можемо інтерпретувати сукупність громадських проєктів м. Києва до реалізації на 2018 р., 2021 р. і 2022 р. як портфель, у складі якого виокремлюються дві категорії: категорія «малі» і категорія «великі» проєкти. Дані категорії,

відповідно до визначення підпортфеля, можна інтерпретувати як підпортфелі. Поділ проєктів ГУ за категоріями тематичних спрямувань, в свою чергу, можемо продовжувати розглядати як виокремлення підрозділів портфеля (підпортфеля) для зручності управління.

Узагальнено, структурна будова сукупності проєктів ГУ, як портфеля проєктів ГУ, яка відповідає вищезазначеному, другому, підходу до його структурування, може бути представлена у вигляді моделі, яка наведена на рис. 2.

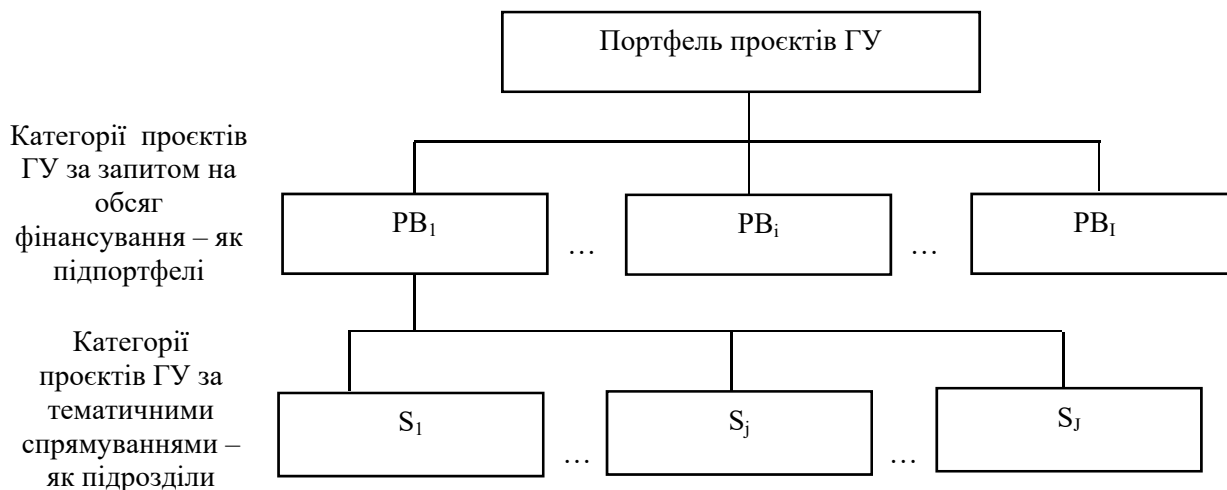

Рисунок 2 – Модель структури портфеля проєктів ГУ: категорії проєктів ГУ за запитом на обсяг фінансування виступають як підпортфелі; категорії тематичних спрямувань проєктів ГУ виступають як підрозділи підпортфелів, виокремлюваних за запитом на обсяг фінансування
 Figure 2 – The model of the structure of the portfolio of PP projects: categories of PP projects appear as sub-portfolios upon request for the amount of funding; categories of thematic directions of PP projects act as subdivisions of sub-portfolios, separated according to the request for the amount of funding

В дослідженні [5] зазначається, що, з 35, розглянутих у цьому дослідженні міст, у 27 проєкти ГУ поділялись на «малі» та «великі». При цьому в ряді міст цей поділ застосовувався лише в окремих конкурсах. Водночас, від конкурсу до конкурсу могли різнитися граничні обсяги фінансування за проєктами ГУ, які було визначено за «малі» та «великі».

Серед таких міст України, як столиця, обласні центри, а також м. Кривий Ріг, як одне із значніших міст України, – поділ на категорії «малі» та «великі» ніколи не застосовували лише міста Луцьк, Суми, Харків і Хмельницький. У межах конкурсу 2017 р. в м. Києві, з подальшою реалізацією в 2018 р., проєкти поділялись на категорії «малі» та «великі». У наступних конкурсах столиця відмовилася від поділу проєктів на категорії «малі» і «великі», а з часом, як зазначається в роботі [2], відновила, але на інших умовах. У Львові, постійно, протягом всього часу існування ГБ, за категорією «малі» розглядаються ті, проєкти ГУ, бюджет яких становить від 50 до 600 тис. грн., а за категорією «великі» – проєкти ГУ, бюджет яких становить від 600 до 3000 тис. грн.

Маємо зауважити, що граничні суми щодо віднесення проєктів ГУ за запитом на обсяг фінансування до певної категорії, і поділ за такими категоріями взагалі, встановлюються місцевими радами в положеннях про ГБ і, в цілому, доволі часто зазнають змін. Водночас, як зазначається в роботі [5], чимало міст доповнюють поділ проєктів ГУ на категорії «малі» і «великі» деякими іншими категоріями або застосовують альтернативні типології. У м. Суми, наприклад, встановлюється поділ проєктів ГУ на «загальноміські» і «локальні». При цьому для обох типів встановлена лише верхня межа – до 750,0 тис. грн. для локальних проєктів ГУ і до 1,5 млн. грн. – для загальноміських проєктів ГУ. На практиці, такий поділ, то швидше про масштаб проєктів ГУ за обсягом їх фінансування як за категоріями. Оскільки доволі значна частина загальноміських проєктів ГУ мають меншу величину бюджету порівняно до локальних. У м. Запоріжжі, протягом тривалого часу, проєкти ГУ взагалі не поділяли за категоріями за якимись ознаками. Проте, починаючи з 2019 р., вони діляться на проєкти ГУ загальноміського значення (за сутністю – «великі») і пов'язані з комунальними закладами (за сутністю – «малі») й житловим сектором (за сутністю – «малі»). У м. Дніпрі впродовж двох років, 2018 р. і 2019 р., застосовувався поділ проєктів ГУ за категоріями «гуманітарні великі», «гуманітарні малі», «муніципальні великі», «муніципальні малі». До цього, в 2017 р., лише на «малі» та «великі».

В 2020 р. до них також додалися «освітні великі» та «освітні малі». А в 2021 р. до цих шести категорій додалися ще три «медико-соціальні малі», «медико-соціальні великі», а також «інформаційно-молодіжні». У м. Кривому Розі маємо досвід поділу проектів ГУ на категорії «малі», «середні», й «великі», а в м. Полтаві, наприкінці 2010-х рр., їх почали поділяти за категоріями «великі», «малі», «мікропроекти». У м. Херсоні, окрім поділу на категорії «великі» й «малі», проекти ГУ поділяються на «тверді» – мається на увазі такі, що пов'язані зі створенням інфраструктури, і «м'які» – ті, що стосуються проведення заходів.

Узагальнюючи, можемо спостерігати, що в кожному місті України, в сенсі поділу проектів ГУ за категоріями, виокремлюваними, головним чином, за обсягом фінансування, який запитується на кожен проект ГУ, склалася унікальна ситуація. Чимало, як бачимо, міст експериментують із різними типами категорій щодо поділу проектів ГУ за запитом останніх на обсяг фінансування, в тому числі, в поєднанні з виокремлюваними тематичними спрямуваннями. Сталих практик щодо цього питання не сформовано [5].

У 2016 р. в таких містах, де був чіткий поділ проектів ГУ відповідно до категорій «малі» та «великі», а це, зокрема, міста Вінниця, Краматорськ, Тернопіль, Ужгород і Черкаси, більше половини поданих проектних ініціатив були за категорією «великі». Найбільше їх було в м. Черкаси, на рівні 67% від загальної кількості проектних ініціатив громадян. Найбільше ж проектних ініціатив за категорією «малі» було подано в м. Чернівці – їхня частка склала 69% [5]. У 2017 р. в загальній кількості ініційованих проектів ГУ за категорією «великі» домінували міста Київ, Вінниця, Миколаїв, Рівне, Ужгород і Черкаси. Знову таки, попереду – м. Черкаси, з 66%, а також м. Київ – 65% від загальної кількості ініційованих проектів ГУ. Стосовно категорії «малі», то тут перше місце посіло м. Полтава – 75%. У 2018 р. лише у містах Вінниця, Житомир, Краматорськ, Одеса і Черкаси превалювали «великі» проекти ГУ. У м. Кривому Розі, як і у більшості інших міст, домінували «малі» проекти ГУ. На їх долю припадало 79% від загальної кількості проектних ініціатив. Але маємо зазначити, що, в останньому випадку, в категорії «малі» об'єднані власне «малі» і «середні» проекти ГУ. У 2019 р. категорія «великі» за поданими проектними ініціативами переважала лише в містах Вінниця, Краматорськ, Одеса і Херсон. При цьому в м. Одесі на категорію «великі» припадало 75% проектних ініціатив. Найбільша частка проектних ініціатив за категорією «малі» була зафіксована в м. Кропивницькому – 85%. Хоча, очевидно, в останньому випадку це питання лише назви, бо альтернативу їм склали «соціальні» і обидві категорії мали однакові межі для запиту на обсяг фінансування – до 300,0 тис. грн.

Таким чином, аналізуючи дані за 2016–2019 рр., можна зазначити, що лише жителі міст Вінниці і Черкас подавали проектних ініціатив за категорією «великі» більше, ніж за категорією «малі». Із жителями таких міст як Дніпро, Львів, Кривий Ріг, Кропивницький і Полтава спостерігаємо протилежну ситуацію. Стосовно інших міст окреслена ситуація не була однозначно визначеною в часі, змінюючись від одного конкурсу до іншого. В м. Тернополі на 2-х, із 4-х розглянутих, конкурсах кількість запитів на фінансування за категоріями «малі» і «великі» проекти ГУ була однаковою.

Мета статті – розробити метод ситуаційного структурування портфеля проектів ГУ, який дозволяє диференціювати ситуації щодо управління портфелем проектів ГУ за умовами виокремлення категорій проектів ГУ за тематичними спрямуваннями і запитом на обсяг фінансування на засадах підпортфелів або підрозділів у складі портфеля проектів ГУ.

Об'єкт дослідження – процес управління проектами ГУ.

Предмет дослідження – методи, моделі, механізми і стандарти формування портфеля проектів, розглядувані в контексті формування портфеля проектів ГУ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Завдання раціонального структурування портфеля проектів ГУ, як виокремлення категорій проектів ГУ на умовах підпортфелів або підрозділів, має самостійне значення в рамках концепції формування портфеля проектів ГУ [7]. Умови постановки і вирішення даного завдання можуть мати кілька аспектів. Насамперед, це створення засад до стратегічно-орієнтованого структурування портфеля проектів ГУ. Відповідно даному аспектові, розглядаючи портфелі проектів, у тому числі, і проектів ГУ, територіальних громад за засіб реалізації, а, за певних умов, і формування стратегії територіальної громади, рівень вагових коефіцієнтів при розподілі ГБ можна встановлювати як такий, що стимулює, насамперед, розвиток певних тематичних спрямувань. Водночас, дані тематичні спрямування розглядаються за такі, що або відповідають вже визначеним для територіальної громади стратегічним напрямкам розвитку, або знаходяться у витоках нових. Тобто, це може бути або «посилення» визначених за особливо важливі для територіальної громади стратегічних напрямків розвитку, або «посилення» стратегічних напрямків,

які «не добирають» коштів для свого розвитку за «звичайним» бюджетом територіальної громади, або вишукування нових перспективних напрямів стратегічного розвитку територіальної громади, орієнтованих на виявлення і задоволення потреб мешканців цієї громади. В останньому випадку проекти ГУ за окремими тематичними спрямуваннями можуть розглядатися за такі, що носять, до певної міри, характер експериментів, а вагові коефіцієнти при розподілі ГБ між тематичними спрямуваннями встановлюються ситуаційно. Наприклад, пропорційно або до кількості поданих запитів за окремими тематичними спрямуваннями, або до кількості голосів, які набрали разом проекти ГУ відповідних тематичних спрямувань на підтримку вже за результатами голосування. Очевидно, що, слідуючи за визначенням портфеля (підпортфеля), виокремлення бюджетів за тематичними спрямуваннями дозволяє розглядати останні вже не як підрозділи портфеля ГБ, а як підпортфелі. Відповідно, якщо виокремлювані тематичні спрямування будуть виступати як підпортфелі, то моделі структури портфеля проектів ГУ, наведені на рис. 1 і 2, можуть бути трансформовані в моделі, які представлено на рис. 3–5 [17]. Дані структурні моделі портфеля проектів ГУ, можуть бути використані в умовах встановлення вагових коефіцієнтів для бюджетів тематичних спрямувань, якщо останні будуть виступати за підпортфелі. При цьому передбачається можливість застосування методу аналізу ієрархій [17].

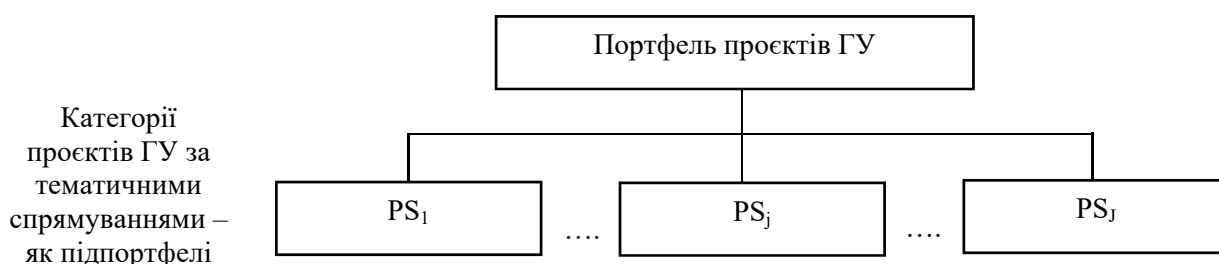

Рисунок 3 – Модель структури портфеля проектів ГУ: категорії проектів ГУ за тематичними спрямуваннями виступають як під портфелі
 Figure 3 – Model of the structure of the portfolio of PP projects: categories of PP projects according to thematic areas, they act as portfolios

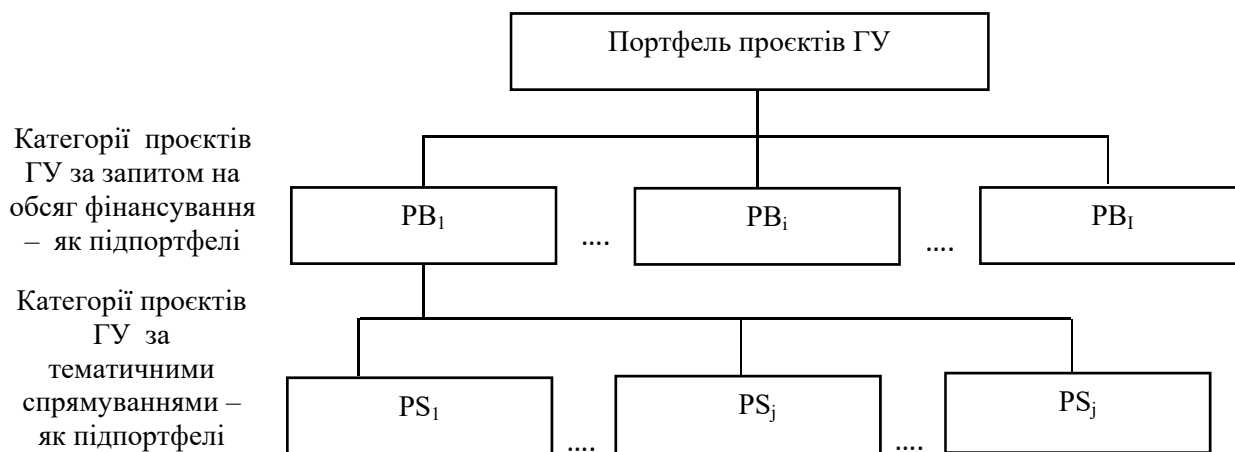

Рисунок 4 – Модель структури портфеля проектів ГУ: категорії проектів ГУ за запитом на обсяг фінансування виступають як підпортфелі; категорії проектів ГУ за тематичними спрямуваннями виступають як підпортфелі підпортфелів, виокремлюваних за запитом на обсяг фінансування
 Figure 4 – The model of the structure of the portfolio of PP projects: categories of PP projects appear as sub-portfolios upon request for the amount of funding; categories of PP projects by thematic directions act as sub-portfolios of sub-portfolios, separated according to the request for the amount of funding

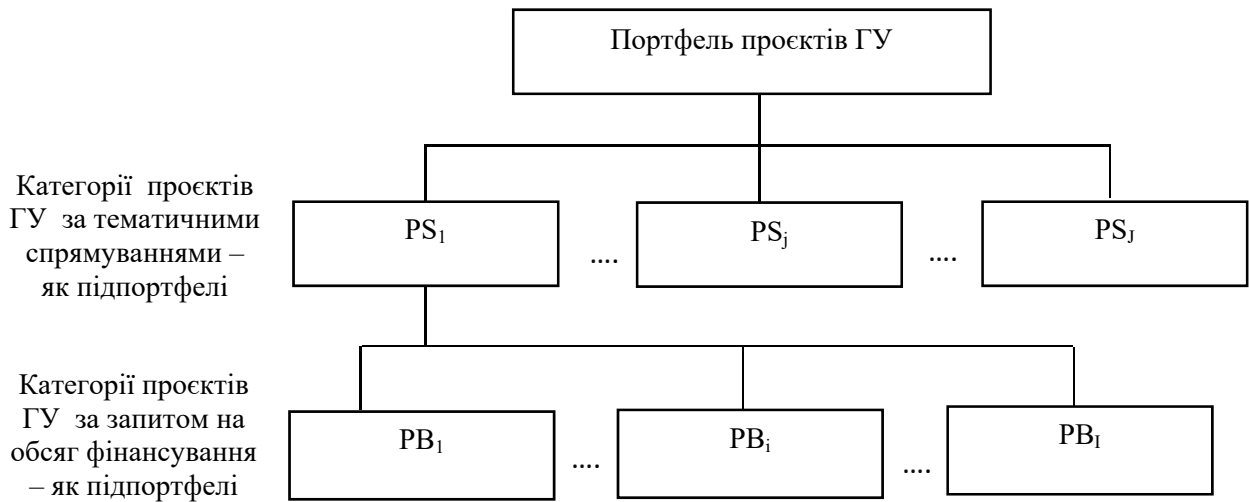

Рисунок 5 – Модель структури портфеля проектів ГУ: категорії проектів ГУ за тематичними спрямуваннями виступають як підпортфелі; категорії проектів ГУ за запитом на обсяг фінансування виступають як підпортфелі підпортфелів, виокремлених за запитом на обсяг фінансування

Figure 5 – Model of the structure of the portfolio of PP projects: categories of PP projects according to thematic directions act as sub-portfolios; PP project categories according to the request for the amount of financing act as sub-portfolios of the sub-portfolios separated according to the request for the amount of financing

В межах стратегічно-орієнтованого структурування портфеля проектів ГУ зацентруємо увагу на умовах підвищення ефективності реалізації відібраних проектів ГУ. Таке підвищення ефективності може мати місце, насамперед, завдяки можливості при реалізації проектів ГУ централізації закупівель однотипних ресурсів ззовні за певною сукупністю проектів ГУ і/або реалізації проектів ГУ разом із іншими проектами територіальної громади на спільному пулі ресурсів, які є власними для громади, – людські ресурси, виробничі потужності тощо. В обох цих випадках можна очікувати на додатний ефект від синергії.

В якості механізму досягнення такої синергії може виступати об'єднання проектів ГУ в умовах їх реалізації в портфелі. Разом із тим, це можуть бути як ті самі портфелі проектів ГУ, в складі яких останні рекомендувались до виконання, тобто, формувались. І це можуть бути нові портфелі, до яких проекти ГУ увійдуть лише при реалізації. За приклад, який ілюструє перший випадок, можна навести проекти ГУ, які реалізовувались у 2020 р. в м. Києві за тематичним спрямуванням «Освіта». Ми можемо бачити там значну кількість запитів на фінансування в однаковому обсязі грошових коштів однотипних проектів ГУ для різних шкіл із встановлення звукового та мультимедійного обладнання. За приклад, який ілюструє другий випадок, можуть виступати проекти ГУ за тематичним спрямуванням «Дороги, транспорт». Реалізація багатьох із проектів ГУ даного тематичного спрямування вимагає залучення людських ресурсів, виробничих потужностей тощо, які задіяні в транспортно-дорожньому комплексі міста. Зокрема, при виконанні проектів, які реалізуються в рамках відповідних видатків бюджету територіальної громади за функціями, або елементами, – «Транспорт» чи «Капітальне будівництво». При цьому має передбачатися формування календарно-ресурсних планів робіт за проектами з урахуванням обмеженості відповідних ресурсів. Тобто, в другому випадку, проекти ГУ тематичного спрямування «Дороги, транспорт» – всі або частково – можуть розглядатися в складі, принаймні, двох портфелів. Це портфель проектів ГУ, який формується в умовах прийняття проектів ГУ до реалізації, і це портфель проектів, який об'єднує дані проекти ГУ зі «звичайними» проектами, які реалізуються в рамках загального бюджету територіальної громади за відповідними видатками останнього. Водночас, у цьому, другому, випадку проекти ГУ тематичного спрямування «Дороги, транспорт» можуть одночасно залишатися і в портфелі проектів ГУ, за яким зберігається, повністю або частково, функція моніторингу і контролю щодо реалізації зазначених проектів ГУ.

Виходячи з вищевикладеного, можна рекомендувати виокремлювати тематичні спрямування за проектами ГУ узгоджуючись із переліком і змістом тематичних спрямувань щодо видатків бюджетів територіальних громад. Наприклад, протягом багатьох років, видатки бюджету м. Києва виокремлюються за такими функціональними сферами як: освіта; транспорт і дорожнє господарство;

охорона здоров'я; соціальний захист; житлово-комунальне господарство; культура і мистецтво; фізкультура і спорт; будівництво. Мають місце й інші видатки, зміст яких, у певній частині, варіює за роками. При цьому, за умовами запровадження портфельно-орієнтованого механізму реалізації стратегії територіальної громади, передбачається, що всі проекти територіальної громади складають портфель, а проекти за сферами видатків, які виокремлюються в бюджеті громади, як і власне ГБ, це підпортфелі в загальному портфелі проектів територіальної громади.

Результати дослідження, проведеного з використанням статистичної методології на базі даних проектів ГУ, які було реалізовано в м. Києві в 2017 – 2021 рр., показали, що вид критерію, на основі значень якого приймається рішення стосовно рекомендації проектів ГУ до реалізації, може ситуаційно значуще впливати на характеристики сукупності обираємих до реалізації проектів ГУ. При використанні в якості критерію показника кількості голосів на підтримку спостерігалось збільшення середнього значення величини запиту на обсяг фінансування за проектами ГУ, прийнятими до реалізації, порівняно до проектів ГУ, допущених до голосування, за більшістю тематичних спрямувань. При використанні альтернативного критерію, за який виступав показник відношення кількості голосів на підтримку до запиту на обсяг фінансування, для більшості тематичних спрямувань маємо відмінні наслідки – середнє значення величини запиту на обсяг фінансування за проектами ГУ, прийнятими до реалізації, було меншим від середнього значення величини запиту на обсяг фінансування за проектами ГУ, допущеними до голосування [6].

Можна зробити припущення, що простежувані зміни в середньому значенні величини запиту на обсяг фінансування за проектами ГУ при одночасній незначній зміні у значеннях відповідного коефіцієнта варіації відбувалися, насамперед, за рахунок збільшення в сукупності проектів ГУ, прийнятих до реалізації, частки тих, які мали відносно більший або менший, залежно від використовуваного критерію, запит на обсяг фінансування. За існування обмеження на бюджет ГУ за обставин використання в якості критерію показника кількості голосів на підтримку маємо збільшення частки відмов у прийнятті проектів ГУ до реалізації і, відповідно, зменшення частки проектів ГУ прийнятих до реалізації, якщо співставляти з умовами використання в якості критерію показника відношення кількості голосів на підтримку до запиту на обсяг фінансування. Таким чином, можна очікувати, що проекти ГУ, які мають більший запит на обсяг фінансування, матимуть відносно більшу ймовірність бути рекомендованими до реалізації, якщо за критерій виступатиме показник кількості голосів на підтримку. Разом із тим, коли за критерій виступатиме відношення кількості голосів на підтримку до запиту на обсяг фінансування, то можна очікувати, що проекти ГУ, які мають більший запит на обсяг фінансування, матимуть відносно меншу ймовірність бути рекомендованими до реалізації.

В розвиток вищезазначеного можна припускати наступне. Якщо за проектами ГУ, відібраними до реалізації, разом або за окремими тематичними спрямуваннями, в умовах застосування певного критерію для оцінювання, відбору і пріоритизації проектів портфеля ГУ простежується статистично значуща залежність між кількістю голосів, які отримали проекти ГУ на підтримку, від запиту за проектами ГУ на обсяг фінансування, – пряма чи обернена, то для уникнення такої ситуації, якщо вона розглядається як проблема, портфель проектів ГУ має бути поділено за категоріями, як підпортфелями, щодо зазначеного запиту. Наприклад, введено категорії «малі» та «великі».

Методичні засади до проведення аналізу залежності між кількістю голосів, які отримали проекти ГУ на підтримку, від запиту за проектами ГУ на обсяг фінансування за прийнятого виду критерію для оцінювання, відбору і пріоритизації проектів ГУ розглянуто в наступній роботі авторів [18].

Можна також припускати, що якщо проекти ГУ відмінних тематичних спрямувань значуще різняться між собою за запитом на обсяг фінансування, відповідно до природи свого тематичного спрямування, то умови сумісного оцінювання, відбору і пріоритизації в рамках єдиного портфеля проектів ГУ різних тематичних спрямувань можуть привести, залежно від обраного критерію, до надання переваг проектам ГУ тематичних спрямувань з відносно більшим, або, навпаки, меншим, запитом на обсяг фінансування. Тобто, до, свого роду, прихованої «дискримінації» або, навпаки, «преференції» щодо проектів ГУ певних тематичних спрямувань. Така ситуація може виникнути, коли напочатку не передбачається розділення ГБ за тематичними спрямуваннями.

Таким чином, залежно від ситуації, яка складається щодо наявності значущої відмінності проектів ГУ виокремлюваних тематичних спрямувань за запитом на обсяг фінансування, а також умов інтерпретації даної ситуації як проблеми, бюджет ГУ може бути розділений за виокремлюваними тематичними спрямуваннями – коли дана відмінність є значущою, або збережений як єдиний – коли дана відмінність значущою не є. При цьому має бути коректно обрано метод для перевірки такої значущості.

Методичні засади до аналізу відмінностей між проектами ГУ виокремлюваних тематичних спрямувань розглянуті в наступних роботах авторів [19, 20].

Очевидно, що, за даних обставин, також має перевірятися чи є значущою залежність між кількістю голосів, які отримали проекти ГУ на підтримку, від запиту за проектами ГУ на обсяг фінансування за прийнятого виду критерію для оцінювання, відбору і пріоритизації проектів ГУ. Виявлення такої залежності також є підставою до розділення проектів ГУ підпортфелів тематичних спрямувань на категорії «малі» та «великі».

Виходячи з вищевикладеного, можемо дійти висновку, що запропонований ситуаційний метод структурування сукупності проектів ГУ як портфеля є гнучким і адаптивним – у розумінні створення умов до виявлення і врахування в процесах управління портфелем проектів ГУ характеристик проектів ГУ, за якими надходять запити від жителів територіальної громади, з одного боку, і проведення певної політики щодо пріоритетів в сфері ГБ, із іншого.

Концептуальні засади методу ситуаційного структурування портфеля проектів ГУ можна представити у вигляді узагальнюючих схем, які наводяться на рис. 6 і 7. Дані схеми відповідають двом відмінним підходам. За першим із цих підходів передбачається попереднє стратегічно-орієнтоване структурування портфеля проектів ГУ за тематичними спрямуваннями. За другим підходом портфель проектів ГУ структурується за тематичними спрямуваннями ситуаційно, виходячи із отримуваних даних щодо характеристик проектів ГУ, запити за якими подаються, і/або проектів ГУ, які приймаються до реалізації.

Висновки з проведеного дослідження та перспективи подальших розвідок за даним напрямом. В умовах постановки і вирішення завдання раціонального структурування портфеля проектів ГУ запропоновано метод ситуаційного структурування портфеля проектів ГУ. В рамках методу ситуаційного структурування портфеля проектів ГУ маємо два відмінні підходи. За першим із цих підходів передбачається попереднє стратегічно-орієнтоване структурування портфеля проектів ГУ за тематичними спрямуваннями. При виокремленні тематичних спрямувань у якості підпортфелів за портфелем проектів ГУ ієрархічної структурної будови передбачається встановлення значень вагових коефіцієнтів за умовами розподілу ГБ між підпортфелями тематичних спрямувань. Значення вагових коефіцієнтів при розподілі ГБ можна приймати на рівні, що сприяє розвитку наперед визначених тематичних спрямувань у контексті реалізації стратегії територіальної громади. За варіанти даного розвитку можуть виступати: «посилення» тематичних спрямувань, які визнані за стратегічно особливо важливі для територіальної громади; «посилення» тематичних спрямувань, які мають дефіцит коштів для свого розвитку в межах «звичайного» бюджету територіальної громади; вишукування нових перспективних напрямів стратегічного розвитку територіальної громади, орієнтованих на виявлення і задоволення потреб мешканців цієї громади. В останньому випадку проекти ГУ за окремими тематичними спрямуваннями можуть розглядатися за такі, що носять характер експериментів, а вагові коефіцієнти при розподілі ГБ між тематичними спрямуваннями встановлюватися ситуаційно. Зазначене створює передумови до можливості розглядати портфель проектів ГУ територіальної громади в якості засобу реалізації, а, за певних умов, і формування стратегії територіальної громади. В межах другого підходу за методом ситуаційного структурування портфеля проектів ГУ структурування відбувається за тематичними спрямуваннями ситуаційно, виходячи із отримуваних даних щодо характеристик проектів ГУ, запити за якими подаються, і/або проектів ГУ, які прийняті до реалізації.

Запропоновано виокремлювати тематичні спрямування як підпортфелі за портфелем проектів ГУ на засадах відповідності переліку та змісту тематичних спрямувань видатків загального бюджету територіальної громади. В умовах такого структурування можна очікувати на додатний ефект синергії при реалізації проектів ГУ. Насамперед, завдяки можливості реалізації проектів ГУ разом із іншими проектами територіальної громади на спільному пулі ресурсів, які є власними для громади, і/або централізації закупівель однотипних ресурсів ззовні. При цьому проекти ГУ певних тематичних спрямувань можуть розглядатися в складі, принаймні, двох підпортфелів – того, який формується в умовах прийняття проектів ГУ до реалізації, і того, який об'єднує дані проекти ГУ з проектами загального бюджету територіальної громади за відповідними видатками останнього в умовах власне реалізації.

Умовами будови запропонованого методу ситуаційного структурування портфеля проектів ГУ передбачається використання методичних рекомендацій щодо: аналізу залежності між кількістю голосів, які отримали проекти ГУ на підтримку, від запиту за ними на обсяг фінансування; аналізу відмінностей між проектами ГУ виокремлюваних тематичних спрямувань за запитом на обсяг фінансування.

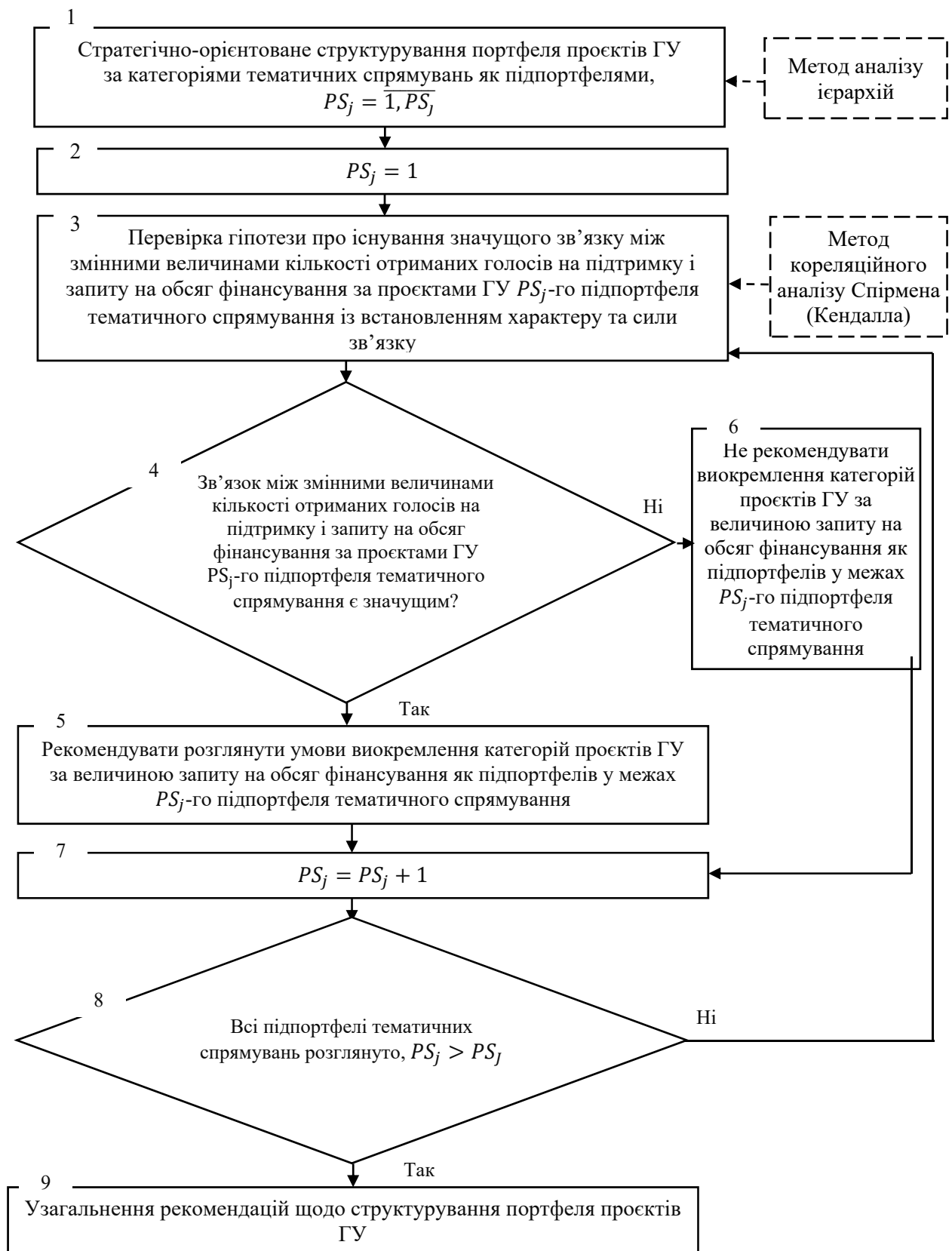

Рисунок 6 – Схема методу ситуаційного структурування портфеля проектів ГУ за підходом стратегічно-орієнтованого структурування портфеля проектів ГУ за категоріями тематичних спрямувань як підпортфелями

Figure 6 – Scheme of the method of situational structuring of the portfolio of PP projects according to the approach of strategic-oriented structuring of the portfolio of PP projects by categories of thematic directions as sub-portfolios

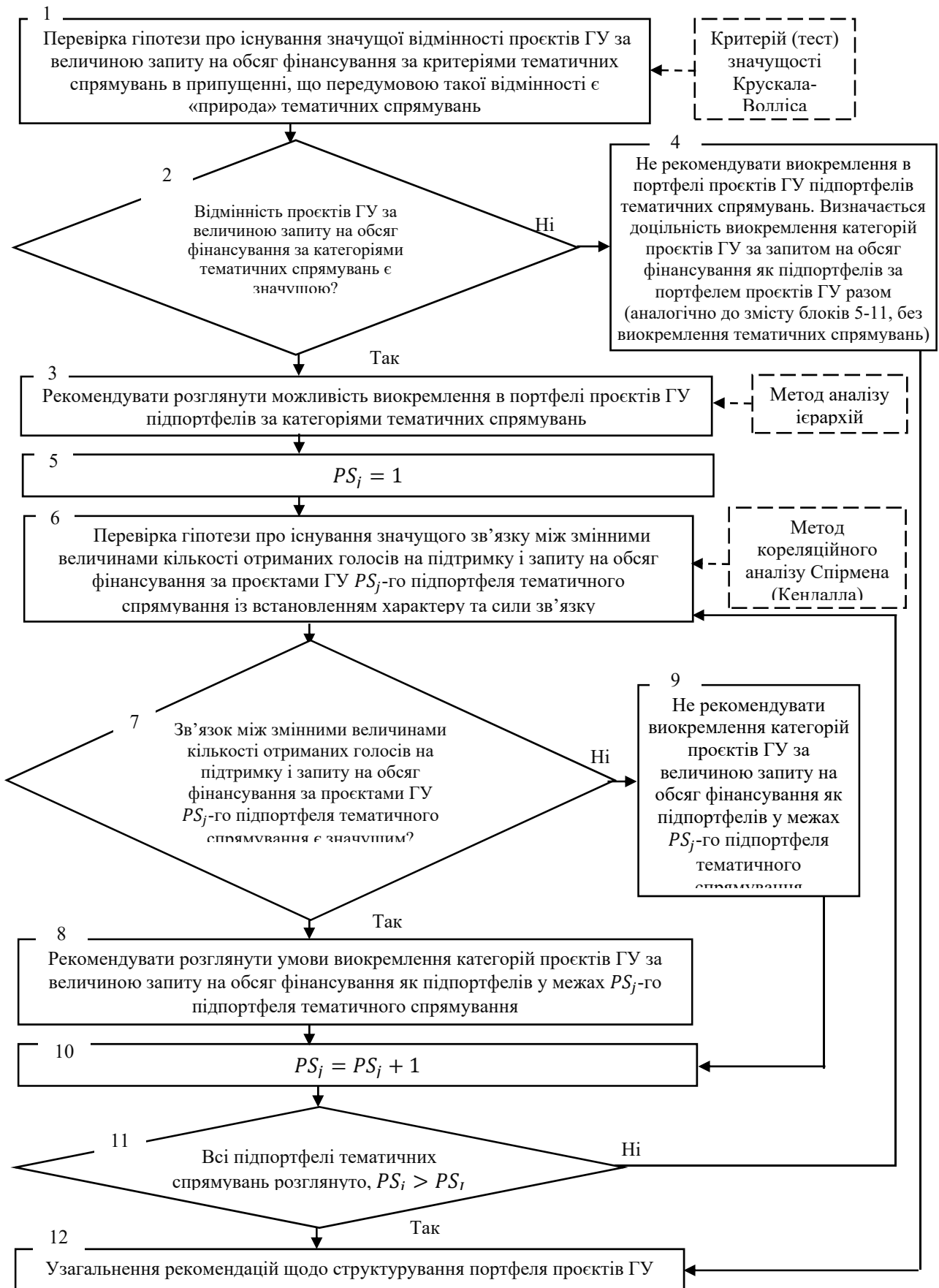

Рисунок 7 – Схема методу ситуаційного структурування портфеля проектів ГУ за підходом ситуаційного структурування портфеля проектів ГУ за тематичними спрямуваннями
 Figure 7 – Scheme of the method of situational structuring of the portfolio of PP projects according to the approach of situational structuring of the portfolio of PP projects by thematic directions

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Малярєвський Є., Бараннік В. Громадські бюджети як перспективний інструмент розвитку громад і територій: аналітична записка. НІСД, ЦРД. Київ, 2022. Режим доступу: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-11/hromadski-budzhety.pdf>.
2. Донос Л., Плоский К. Упровадження та вдосконалення Громадського бюджету: практичні рекомендації. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/485/Public_Budget_2019.pdf
3. Хуткий Д., Аврамченко К. Оцінка впливу бюджету участі в Україні. URL: https://www.researchgate.net/publication/337783487_Ocinka_vplivu_budzetu_ucasti_v_Ukraini
4. Сибірська Ю., Венцель В., Слободян Р. Результати запровадження та реалізації бюджету участі в об'єднаних територіальних громадах у 2019 році. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/581/Participatorybudget.pdf>
5. EGAP: Дослідження розвитку інструменту “Громадський бюджет” у містах України. Аналітичний звіт. 2020 р.
6. Vorkut T.A., Bozhok Y.O., Lushchai Y.V., Petunin A.V., Kharuta V.S. Public Participation Project Management in the Context of Portfolio Management. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*, (1(41)). https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijite/30032023/7943.
7. Божок Ю.О. Концепція формування портфеля проектів громадської участі. Мультидисциплінарний міжнародний журнал «Věda a perspektívy». Міжнародний економічний інститут (Чехія). №9 (28). 2023. С. 424-447. URL: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-9\(28\)](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-9(28))
8. Воркут Т.А., Білоног О.Є., Дмитриченко А.М., Петунін А.В., Срібна Н.В., Третиниченко Ю.О.. Портфельно-орієнтоване управління в організаційних мережах. Монографія. – Київ: Міленіум, 2021. – 223 с.
9. Project Management Institute, Standard for Portfolio Management – First Edition, Project Management Institute Inc, 2006, 79 p.
10. Project Management Institute, Standard for Portfolio Management – Second Edition, Project Management Institute Inc, 2008, 146 p.
11. Project Management Institute, Standard for Portfolio Management – Third Edition, Project Management Institute Inc, 2013, 121 p.
12. Project Management Institute, Standard for Portfolio Management – Fourth Edition, Project Management Institute Inc, 2017, 140 p.
13. Рішення Київської міської ради “Про затвердження Положення про громадський бюджет міста Києва” від 22 грудня 2016 року із змінами і доповненнями. Режим доступу: <https://kmr.gov.ua/uk/provisions-public-budget>.
14. Громадський бюджет Києва. Дані по проектам за 2020 рік. Режим доступу: <https://wiki-projects.kyivcity.gov.ua/pages/viewpage.action?pageId=28180652#tab-2020>
15. Платформа була запущена влітку 2016 р. за допомоги USAID. З 2018 р. компанія SocialBoost почала переводити «Громадський проект» на комерційну модель URL: <https://pb.org.ua/>. Станом на 2021 р. платформою користуються понад 90 міст та територіальних громад. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2019/05/03/yak-gromadskiy-byudzheth-stav-komertsijnym-proektom-i-yaki-mista-za-nogoplatyat/>
16. Платформа була запущена в 2018 р. за допомоги Фонду Східна Європа та Державним агентством з питань електронного урядування України (нині – Міністерство цифрової трансформації України) в межах Програми «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP), що фінансується Швейцарською агенцією розвитку та співробітництва. Станом на червень 2021 р. платформою користуються понад 245 територіальних громад. URL: <https://budget.e-dem.ua/>
17. Воркут Т.А., Божок Ю.О., Харута В.С. Методологічні аспекти формування сукупності проектів громадської участі як портфеля проектів. *Автомобільні дороги і дорожнє будівництво: науковий журнал*. Вип. 113. Частина II. Київ. 2023. С. 225-234. URL: http://publications.ntu.edu.ua/avtodorogi_i_stroitelstvo/113.2/225.pdf
18. Воркут Т.А., Божок Ю.О., Патрашко М.О., Петунін А.В., Срібна Н.В., Харута В.С. Критерії формування портфелів громадської участі. *Вісник Національного транспортного університету. Серія «Технічні науки»*. Науковий журнал. К. : НТУ. 2023. Вип. 1 (55). С. 31-41. URL: <http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/55/031.pdf>
19. Воркут Т.А., Божок Ю.О., Луцкай Ю.В., Петунін А.В., Харута В.С. Структури портфелів проектів громадської участі. *Вісник Національного транспортного університету. Серія «Технічні науки»*. Науковий журнал. К. : НТУ. 2022. Вип. 3 (53). С. 82-94. URL: http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/53/082_094.pdf

20. Воркут Т.А., Божок Ю.О., Петунін А.В., Харута В.С., Шпильовий І.Ф. Управління проектами громадської участі в сфері транспорту і ремонту та будівництва доріг. *Науково-технічний збірник "Автомобільні дороги і дорожнє будівництво"*. Випуск 112, 2022. С. 232-240. URL: http://publications.ntu.edu.ua/avtodorogi_i_stroitelstvo/112/232-240.pdf

REFERENCES

1. Maliarevskiy Ye., Barannik V. (2022) Public Budgets as a Promising Tool for the Development of Communities and Territories: an Analytical Note. NISD, CDR. Kyiv. Retrieved from <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-11/hromadski-budzhety.pdf>.
2. Donos L., Ploskyi K. Uprovadzhennia ta vdoskonalennia Hromadskoho biudzhetu: praktychni rekomendatsii [Implementation and Improvement of the Public Budget: Practical Recommendations]. Retrieved from https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/485/Public_Budget_2019.pdf
3. Khutkyi D., Avramchenko K. Assessment of the Impact of the Participation Budget in Ukraine. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/337783487>
4. Sybirska Yu., Ventsel V., Slobodian R. Results of the Introduction and Implementation of the Participation Budget in the United Territorial Communities in 2019. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/581/Participatorybudget.pdf>
5. EGAP: Doslidzhennia rozvytku instrumentu "Hromadskiy biudzhety" u mistakh Ukrainy. Analitichnyi zvit (2020) [EGAP: Research on the Development of the "Public Budget" Tool in Ukrainian Cities. Analytical Report]. Retrieved from <http://sg.vn.ua/wp-content/uploads/2021/01/Gromadskiy-byudzhety.pdf>
6. Vorkut T.A., Bozhok Y.O., Lushchai Y.V., Petunin A.V., Kharuta V.S. Public Participation Project Management in the Context of Portfolio Management. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*, (1(41)). https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijite/30032023/7943.
7. Bozhok Y.O. The concept of forming a portfolio of public participation projects. Multidisciplinary international journal. «Věda a perspektivy». International Economic Institute (Czech Republic). №9 (28). 2023. Pp. 424-447. URL: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-9\(28\)](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-9(28))
8. Vorkut T.A., Bilonoh O.Ye., Dmytrychenko A.M., Petunin A.V., Sribna N.V., Tretynychenko Yu.O. (2021) Portfolio Management in Organizational Networks. Monograph – Kyiv: Milenium, 223 p.
9. Project Management Institute, Standard for Portfolio Management – First Edition, Project Management Institute Inc, 2006, 79 p.
10. Project Management Institute, Standard for Portfolio Management – Second Edition, Project Management Institute Inc, 2008, 146 p.
11. Project Management Institute, Standard for Portfolio Management – Third Edition, Project Management Institute Inc, 2013, 121 p.
12. Project Management Institute, Standard for Portfolio Management – Fourth Edition, Project Management Institute Inc, 2017, 140 p.
13. The Kyiv City Council Decision On Approval of the Regulations on the Public Budget of the City of Kyiv, December 22, 2016 with changes and amendments. On-line access: <https://kmr.gov.ua/uk/provisions-public-budget>.
14. Kyiv's Public Budget. Data on projects within the year 2020. On-line access: <https://wiki-projects.kyivcity.gov.ua/pages/viewpage.action?pageId=28180652#tab-2020>.
15. The Platform was Launched in the Summer of 2016 with the Help of USAID. Since 2018, the SocialBoost Company has Begun to Transfer the "Public Project" to a Commercial URL: <https://pb.org.ua/>. As of 2021, More than 90 Cities and Territorial Communities Use the Platform. Retrieved from <https://hmarochos.kiev.ua/2019/05/03/yak-gromadskiy-byudzhety-stav-komertsijnym-proektom-i-yaki-mista-za-nogoplatyat/>
16. The Platform was Launched in 2018 with the Help of the Eastern Europe Foundation and the State Agency for e-Governance of Ukraine (now the Ministry of Digital Transformation of Ukraine) within the Framework of the "E-Governance for Government Accountability and Community Participation" Program (EGAP) funded by the Swiss Development Agency and cooperation. As of June 2021, more than 245 Territorial Communities use the Platform. Retrieved from <https://budget.e-dem.ua/>.
17. Vorkut T.A., Bozhok Y.O., Kharuta V.S. Methodological aspects of forming a set of public participation projects as a portfolio of projects. *Motor roads and road construction: scientific journal*. Vol. 113. Part II. Kyiv. 2023. Pp. 225-234. Retrieved from http://publications.ntu.edu.ua/avtodorogi_i_stroitelstvo/113.2/225.pdf

18. Vorkut T.A., Bozhok Y.O., Patrashko M.O., Petunin A.V., Sribna N.V., Kharuta V.S. Criteria for the formation of public participation portfolios. *Bulletin of the National Transport University. Series «Technical Sciences». Scientific journal*. K.: NTU. 2023. Issue 1 (55). Pp. 31-41. URL: <http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/55/031.pdf>

19. Vorkut T.A., Bozhok Y.O., Luschai Y.V., Petunin A.V., Kharuta V.S. Structures of portfolios of public participation projects. *Bulletin of the National Transport University. Series «Technical Sciences». Scientific journal*. K.: NTU. 2022. Issue 3 (53). Pp. 82-94. URL: http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/53/082_094.pdf

20. Vorkut T.A., Bozhok Y.O., Petunin A.V., Kharuta V.S., Shpylovy I.F. Management of public participation projects in the field of transport and road repair and construction. *Scientific and technical collection «Roads and road construction»*. Issue 112, 2022. Pp. 232-240. URL: http://publications.ntu.edu.ua/avtodorogi_i_stroitelstvo/112/232-240.pdf

РЕФЕРАТ

Воркут Т.А. Метод ситуаційного структурування портфеля проєктів громадської участі / Т.А. Воркут, Ю.О. Божок, А.В. Петунін, В.С. Харута // Вісник Національного транспортного університету. Серія «Технічні науки». Науковий, науково-виробничий журнал. – К.: НТУ, 2024. – Вип. 1 (58).

Актуальність теми дослідження зумовлена, з одного боку, поширенням ініціативи громадських бюджетів у територіальних громадах міст України в умовах децентралізації, а з іншого – наявністю наукових прогалин у сфері управління проєктами громадської участі. Зокрема, в частині браку методологічного забезпечення умов виокремлення підрозділів і/або портфельів у складі сукупності проєктів громадської участі, розглядуваної за портфель проєктів. За актуальне науково-прикладне завдання виступає розроблення моделей і методів раціонального структурування сукупності проєктів громадської участі, розглядуваної за портфель проєктів за умовами виокремлення підрозділів і/або підпортфельів.

Мета дослідження – розробити метод ситуаційного структурування портфеля проєктів громадської участі, який дозволяє диференціювати ситуації щодо управління портфелем проєктів громадської участі за умовами виокремлення категорій проєктів громадської участі за тематичними спрямуваннями і запитами на обсяг фінансування на засадах підпортфельів або підрозділів у складі портфеля проєктів громадської участі.

Завдання дослідження: 1) за прикладами практики управління проєктами громадської участі в територіальних громадах міст України провести аналіз проблематики структурування сукупностей проєктів громадської участі як портфельів проєктів громадської участі у взаємозв'язку з аналізом методологічних підходів до формування портфеля проєктів; 2) розробити метод ситуаційного структурування портфеля проєктів громадської участі.

Методика дослідження. При вирішенні першого завдання було використано методи наукової ідентифікації, зіставно-порівняльного аналізу, а також збору, аналізу і систематизації статистичних даних; при вирішенні другого завдання – концепція ситуаційного управління, метод аналізу ієрархій, методи кореляційного аналізу Спірмена і Кендалла, критерій (тест) значущості Крускала-Волліса.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ПРОЄКТ, ПОРТФЕЛЬ ПРОЄКТІВ, ПРОЄКТ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ, ПОРТФЕЛЬ ПРОЄКТІВ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ.

ABSTRACT

Vorkut T.A., Bozhok Y.O., Petunin A.V., Kharuta V.S. Method of situational structuring of public participation projects. *Visnyk National Transport University. Series «Technical sciences». Scientific, scientific and industrial journal*. – K.: NTU, 2024. – Issue 1 (58).

The relevance of the research topic is due, on the one hand, to the spread of the initiative of public budgets in the territorial communities of the cities of Ukraine in conditions of decentralization, and on the other hand to the presence of scientific gaps in the field of public participation project management. In particular, in terms of the lack of methodological support for the conditions for the separation of subdivisions and/or portfolios as part of the totality of public participation projects considered for the portfolio of projects. An actual scientific and applied task is the development of models and methods of rational structuring of a set of public participation projects, considered as a portfolio of projects under the conditions of separation of subdivisions and/or sub-portfolios.

The purpose of the study is to develop a method of situational structuring of a portfolio of public participation projects, which allows for differentiation of situations regarding the management of a portfolio

of public participation projects under the conditions of distinguishing categories of public participation projects by thematic direction and requests for the amount of funding on the basis of sub-portfolios or subdivisions in the portfolio of public participation projects.

The task of the research: 1) based on examples of the practice of managing public participation projects in the territorial communities of Ukrainian cities, conduct an analysis of the problems of structuring aggregates of public participation projects as a portfolio in public participation projects in connection with the analysis of methodological approaches to the formation of a portfolio of projects; 2) develop a method of situational structuring of a portfolio of public participation projects.

Research methodology. When solving the first task, methods of scientific identification, comparative analysis, as well as collection, analysis and systematization of statistical data were used; when solving the second task - the concept of situational management, the method of analyzing hierarchies, the methods of correlation analysis of Spearman and Kendall, the Kruskal-Wallis significance criteria (test).

KEY WORDS: PROJECT, PORTFOLIO OF PROJECTS, PUBLIC PARTICIPATION PROJECT, PORTFOLIO OF PUBLIC PARTICIPATION PROJECTS.

АВТОРИ:

Воркут Тетяна Анатоліївна, доктор технічних наук, професор, Національний транспортний університет, професор кафедри транспортного права та логістики, e-mail: vorkutt@ukr.net, тел. (044) 254-43-26, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 439, orcid.org/0000-0003-0354-476X

Божок Юлія Олександрівна, Національний транспортний університет, Київ, Національний транспортний університет, старший викладач кафедри транспортного права та логістики, e-mail: bozhok2008@bigmir.net, тел. (044) 254-43-26, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 439, orcid.org/0000-0002-0404-0961

Петунін Андрій Володимирович, кандидат технічних наук, Національний транспортний університет, доцент кафедри транспортного права та логістики, e-mail: petunin.andrew@gmail.com, тел. (093) 602-05-10, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 433а, orcid.org/0000-0002-8072-6842

Харута Віталій Сергійович, кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри транспортного права та логістики, Національний транспортний університет, e-mail: kharuta_vitaliy@ukr.net, тел.: (044) 254-43-26, 01010, Україна, Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, оф. 439, orcid.org/0000-0002-8897-7558.

AUTHORS:

Tetiana A. Vorkut, Doctor of Technical Sciences, Professor, National Transport University, Professor at the Department of Transport Law and Logistics, e-mail: vorkutt@ukr.net, tel. (044) 2544326, Ukraine, Kyiv 01010, 1 Mykhaila Omelianovycha-Pavlenka Str., office 439, orcid.org/0000-0003-0354-476X

Yulia O. Bozhok, National Transport University, Senior Lecturer at the Department of Transport Law and Logistics, e-mail: bozhok2008@bigmir.net, tel. (044) 2544326, Ukraine, Kyiv 01010, 1 Mykhaila Omelianovycha-Pavlenka Str., office 439, orcid.org/0000-0002-0404-0961

Andrii V. Petunin, PhD, National Transport University, Associate Professor at the Department of Transport Law and Logistics, e-mail: petunin.andrew@gmail.com, tel. (093) 6020510, Ukraine, Kyiv 01010, 1 Mykhaila Omelianovycha-Pavlenka Str., office 433a, orcid.org/0000-0002-8072-6842

Vitalii S. Kharuta, PhD, Associate Professor, Professor at the Department of Transport Law and Logistics, National Transport University, e-mail: kharuta_vitaliy@ukr.net, tel.: (+38 044) 254-43-26, 01010, Ukraine, Kyiv, 1, M. Omelyanovich-Pavlenko street, of. 439, orcid.org/0000-0002-8897-7558

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Харченко А.М., доктор технічних наук, доцент, Національний транспортний університет, професор кафедри транспортного будівництва та управління майном, Київ, Україна.

Данченко О.Б., доктор технічних наук, професор, Черкаський державний технологічний університет, професор кафедри комп'ютерних наук та системного аналізу, Черкаси, Україна.

REVIEWERS:

A. M. Kharchenko, Doctor of Technical Sciences, Associate Professor, National Transport University, Professor at the Department of Transport Construction and Property Management, Kyiv, Ukraine.

O. B. Danchenko, Doctor of Technical Sciences, Professor, Cherkasy State Technological University, Professor of the Department of Computer Science and System Analysis, Cherkasy, Ukraine.